

lange, at Ægtefolkene frit skulle kunne vælge, enten de ville have en kirkelig eller borgerlig Form for Indgaaelsen af deres Ægteskab. Men det er klart, at hvis de skulle have frit Valg, kunne Præsterne ikke staa frit. Thi hvis Ægtefolkene vælge, at de ville have kirkelig Vielse med fuld Musik, saa maa Præsterne som Statens Embedsmænd ligesom nu være tvungne til at forrette en Handling, som Borgerne have Ret til at kræve af dem. Og saa har man ikke faaet Vanskeligheden løst. Hvis man derimod ordner Sagen saaledes, som de ærede Medlemmer foreslaa, er der jo ikke frit Valg for Ægtefolkene. Saa er der Frihed for Præsterne, saa kunne Præsterne sige ja eller nej, som de ville. Men Ægtefolkene kunne ikke faa Ægteskabet afsluttet i Kirken, om de end nok saa meget ønske det, hvis de ikke kunne faa en Præst til at forrette Vielsen, og saa have de altsaa ikke Frihed i Valget. Altsaa: enten ville Ægtefolkene ikke faa Frihed ved det fakultative Ægteskab, eller ogsaa ville Præsterne ikke faa Frihed. Det er umuligt, at begge Parter kunne faa fuld Frihed ad denne Vej. Det er kun en Skinfrihed, der vil opnaas. For Folk, der ikke tænke nærmere over Sagen, lyder det i første Øjeblik overordentlig godt: Man kan jo frit vælge, enten man vil have det ene eller det andet! Men det, jeg nu har sagt, haaber jeg vil vise, at man *ikke* kan vælge frit, at ikke *baade* Præsten og Ægtefolkene kunne faa deres Frihed. Det er den ene Mislighed ved den fakultative Ordning, men dernæst er der den Ulempe, at man ved at beholde Ægteskabets borgerlige Afslutning i Kirken, vedligeholder den nuværende Sammenblanding af det *personlige* og det *borgerlige* og det *kirkelige* Moment, som idelig forvirrer Begrebene, naar vi tale om Ægteskabet. Sagen er jo den, at Ægteskabet hverken *stiftes* af Staten eller af Kirken. Det stiftes af de to, som beslutte sig til at være Ægtefolk. Det er det personlige Moment i Sagen. Derved er det afgørende Skridt gjort. Men saa kommer det næste, og det er, at Ægteskabet *anerkendes som borgerlig gyldigt*. Ægteskabet er for Staten et af de aller-vigtigste, ja, efter min Mening *det* aller-vigtigste Samfundsforhold. Staten maa anerkende Ægteskaberne, men for at anerkende dem, maa den ogsaa stille sine Betingelser, og dem maa den stille ud fra det Synspunkt, at Staten maa kræve, at de Hjem, der stiftes, stiftes med fuldt Overlæg, stiftes af Personer, som have Ud-sigt til at kunne forsørge sig selv og deres

Børn, stiftes under saadanne Former, at Børnenes Ret kan blive hævdet, at Arveretten kan blive hævdet osv. Derfor har Staten en hel Række Betingelser, den maa stille, før den kan anerkende et Ægteskabs Gyldighed. Den kan ikke tillade løse Forbindelser. Den kan ikke tillade dem for Samfundets Skyld, fordi hele det borgerlige Samfund i ganske særlig Grad hviler paa Hjemmene og Ægteskabet. For Staten er Ægteskabet en meget alvorlig Sag. Den maa have denne Sag i Orden, og den maa have Tvang paa dette Omraade. Hvis Staten ikke gennem Tvang sørgede for, at alle de borgerlige Betingelser ere i Orden, hvis Folk kunde indlade sig i Ægteskab uden at faa det anerkendt af Staten, vilde man undergrave det borgerlige Samfund. Det er den borgerlige Side af Sagen. Den har Staten hævdet gennem sin Lovgivning, og Anerkendelsen lader den for Øjeblikket foretage gennem den Embedsmand, som hedder Præsten. Men den kan ogsaa lade den foretage af andre, og paa mange forskellige Maader, naar der blot sørges for, at alt er i Orden, saaledes at Børnenes Ret og Samfundets Ret kunne hævdnes i dette Forhold. Endelig har Ægteskabet en kirkelig Side, hvor det for alle, der have nogen Forstand paa kirkelige Spørgsmaal, maa være klart, at der intet kan udrettes ved Tvang. Kirken kan overhovedet intet udrette i denne Verden med nogen som helst Art af ydre Tvang. Det, som Kirken har at give over for Ægteskabet, er *Menighedens Forbøn* og *Kirkens Velsignelse*. Men den stiller ogsaa sine særegne Betingelser, og den har sine særegne Formaninger til Ægtefolkene. De Betingelser, som Kirken stiller, ere saadanne, at de baade med Hensyn til det personlige Forhold mellem Mand og Kvinde og med Hensyn til Forholdet mellem Ægtefællerne og deres Børn gaa langt dybere end dem, som Staten stiller. For Kirken spiller det jo ingen Rolle, om Ægtefællerne have nydt Fattigunderstøttelse osv. Men for Kirken spiller det en Rolle, om de have levet et moralsk rent Liv, om det Skridt, de nu foretage, er dem en Samvittighedssag, om de ønske Guds Velsignelse over deres Ægteskab. Det er altsammen Fordringer af rent moralsk Art, som Kirken stiller og maa stille, og dens Formaninger ere af en ganske anderledes indgaaende Art end dem, som Staten kan give, idet Kirken maa forlange ubrødelig Troskab af dem, der indgaa Ægteskab med hinanden. I Almindelighed blander man alt dette sammen: det personlige Forhold ved Ægteskabets Stif-